

PAPP ENDRE

„Helyére kerül végül minden”

Vári Fábián László: Ereimben az idő

Jellemző vonása Vári Fábián László költészetének, hogy verseskötetei válogatásokat foglalnak magukba. A *Széphistóriák* (1991), az első gyűjtemény óta minden könyvben az új darabok mellett jelentős hányadot foglalnak el a már korábbiakban könyvformátumot látott versek is. Ezek tematikájuk vagy egy aktuálisan fontosnak érzett tulajdonságuk miatt sorolódnak ciklusokba. A versek amolyan „vándorok”, újracsoportosítva kerülhetnek egymás mellé, alkalmi egységet alkotva. Nem csupán az új opusokkal találkozunk az olvasó kézbe véve az éppen aktuális könyvet, hanem mindig e költészet praktikusán tált esszenciájával.

Miért e „redundancia”?

Nem csupán az évek alatti szűkös verstermés és a jelenlét szükségének paradoxona magyarázza. A régiséghez való viszonyulás miatt is cselekszik így Vári Fábián László. Költőként azt a benyomást kelti, hogy még a romantika előtti szerephez, a tanulást és a mintakövetést becsben tartó poeta doctusi alapálláshoz kapcsolódik. A versírás számára mesterség. Követi a formai előírásokat és a hagyományos elvárásokat, az adott keretek minél mívesebb kitöltésére törekszik. Versmanufaktúrája avatott kezű mestere ő. Lassan dolgozik, gondosan alakít. Műhelyéből „kézimunka” által készült egyedi darabok kerülnek ki. Könyvei is olyanok hát, mint egy kézműves „tisztaszobája”: kiállítva benne a portéka, az éppen teljes életmű. Egyes darabok valamiért előre vagy kiemelt polcra, akár az ablakba állíthatnak, mások hátrább sorolódnak, esetleg a szekrény mélyére kerülnek, újak találják meg helyüket a kollekciónban – megvilágítva vagy takarásban, de ott az egész!

Az első pályaszakasz munkálkodását összefoglaló – amelyet a szovjet éra szellemi leszorítottsága és a lírikus személyes háttérbe állítottsága egyformán jellemez –, a még 1992-es *Kivont kardok közt* mellett talán Vári Fábián László legfontosabb – az eddigi legterjedelmesebb, sok új költeményt magába foglaló – verseskötete a mostani, az *Ereimben az idő*. A költői „beérés” kötetének is nevezhető. Letisztult, sajátta formált hang, szemléleti bölcsesség, arányosság és kedvteli poétai játék jellemzi. Megannyi személyes vallomás alakítja összetéveszthetetlenül „Vári Fábián-ossá”.

Négy ciklusba sorolódnak a művek. A kezdő verscsoportban költői önképek, összegzések, lét-szemléleti számvetések sorakoznak alapvetően az elégia hangulati kikötőjében partot érve. Jelentős opusok: *Ereimben az idő*, *Fekete rímek*, *Az alagút végén*, *Ítélet*, *Az angyal és a hold*, *Már ma éjjel*, *Aztán visszatért*, *Tarts meg*, *Végül*, *Képeslapok Genovából*, *Ráolvasás*, *Napfelkelte*, *Eljön értem*, *Az asztalon pompa* illeszkednek az időben minduntalan visszatérő téma: az emberi élet értéke és méltósága, a halállal való szembenézés megszólaltatói közé.

A téma természetesen többféle viszonyulást is megenged. *Az angyal és a hold*ban amolyan szarkasztikus változatot eredményez. Telesírja a sztratoszférát, „hogyan Istenem, mi lesz veled”, állítja magáról, a „bús bolondról” az éjszaka szenvedője. S szánandó állapotának oka: az internet anonim, álneves bátrinak kommentjeit olvassa, s félti a bőrét, mert azt veszi észre, hogy „nyiszálják nyakam a fészukon”. Az öngúny oldja a szituációt:

*Nincs annak semmi sorja:
a szerelmet rég nem gyakorolja,
csak emlékeit dajkálhatja,
nevelgeti a vén gigász.*

Igazi drámát hordoz azonban a *Már ma éjjel*. Túlvilági látogatás kísérői lehetünk, ahol a fiú találkozni akar elhunyt szüleivel. A bekopogtatás amolyan hetyke, Vári Fábián-os: „A csillagkapu alatt megállok, / mutassátok, mi van mögöttem?” De durván rászólnak – „Kuss legyen már!” –, mert az égben is razzia van: egy nyíri zsvány elkötötte az Isten lovát – micsoda akasztófahumor! Mégis megtörténik a viszontlátás, amely szíven ütő döbbenetet okoz: „megláthatom, ha azt akartam, / apám s anyámat rabruhában”. Örök sorsa a szülőknek a rabság. S nem véletlen a „csillagkapu” mögötti látvány. Szovjet munkatábor ez, kenyérsorban állnak az „üdvözültek”. Az anya vak jósként jövendöl szörnyűséget, s félti fiát az üldözőktől, akik az életére törnek. Mit tehet az üldözött? Legjobb, ha szülőjére hallgat: „De imádkozz, mert már ma éjjel / elkérhetik a lelkedet!” Párversként állítható e mellé az *Aztán visszatért*. Egy régi – harminckilenc márciusi – árvíz riadalmas emlékéből növeszti fel az életben maradásért folytatott küzdelem vízióját. A család, a nagypapa és az anya haláltusája elevenedik meg az irgalmatlan pusztításban. „Kiválóan” ért a tragédia fokozásához a költő. Mert mi a túlélés távlata?

*Anyám felsírt, a sodrony nyiszorgott.
Aztán visszatért belé a lélek...
Maradék élete kilenc nap kóma.
Már csak a viszontlátástól félek.*

Van, hogy úgy érzi, idegen lélek szállja meg testét és elméjét, szavait „halomra vágja”, agyát pásztázza. Oltalomnak a könyörgés marad az irgalom atyjához (*Magányomat magamra*).

Az idősödő verselő szájáról már leggyakrabban a fohász rebben. Képeslapokat küld Genovából, ahol bábeli forgatagot lát, a tenger szennyet hullámszik, s fennáll a lehetőség, hogy „egy reggel majd csadorban kel fel a nap”. Itt hát az ideje, hogy az Úr cselekedjen. A *Fekete rímek* Babits Mihály *Fekete országának* mintájára alliterál, s borítja gyászba a tájékozódás horizontját. Három dolog képes csak ellentételezni: a hófehér galamb, a lágyabb poézis és a Megváltó öt tiszta sebe. Programozóként is megjelenhet a versben az Úr. Fiának Földre küldése nem más ekként, mint a rendszerhibát javító újraprogramozás (*A Gikhon partjain*). A teremtés- és megváltástörténetnek a lelketlen és mechanikus technikai világgal való egybejátszása kétségtelenül elidegenítő hatású. Bizonytalanságot, illetve bizalmatlanságot sugároz.

Az önmentés lehetősége villan fel az *Ítéletben*. „Zúdult alá a ciános oldat”, írja a költő, beazonosíthatóan a tiszai ciánszennyezés környezet- és élővilág-romboló katasztrófájára emlékezve. Mint ha azt akarná mondani a „kimért, kemény hóhérlégényeknek”, hogy úgy kell nektek, hát csináljátok, s állig begombolkozva, testetlen és árnyatlan lényekkel áll odébb. A *földről régóta* is ezt a rezignált hangot viszi tovább. Benne van a keserű létfelmérésben az „együtt Uramisten!” kétségbeesése mellett – „teremtőm ne terhelj jobban / rakd meg szögekkel szívemet / mielőtt utolsót robban” – a Földről való elszökés groteszk utánisága is:

*jönne bár már egy úrleány
kinek csak hozzám lesz köze
szívem a diadém homlokán
és fotocellára jár öle
nyakamra ezüstlánc kerül
vonyíthatok az úrbe fel
milyen lehetett emberül
a Földről régóta semmi jel*

Az *alagút végén* vacogtató és egyben reménytelen világvégét mutat meg – madáchi láttatással. Olyan végállapotot, ahol a lelkek fázva összegömbölyödnek.

Érdemes a maga egészében idézni egy páratlan darabot, egy képverset, a *Ráolvasást*:

A
 FÖLD
 FOGANT
 É L E T E T
 MIKÉNT AZT
 ISTEN AKARTA
 ÉLET KELTETTE
 NEMEK SZERELMÉT
 SZERELEM TÁPLÁLTA
 SZÉP VÁLTOZÓ VILÁGÁT
 A VÁLTOZÓ VILÁGBAN
 ELFAJZOTT SZERELEM
 NEM TUDHAT NEMZENI
 KÉPTELEN SZÜLNI
 FIÁT FELFALJA
 MEGRONTJA
 LÁNYÁT
 KÍNOK
 NÉLKÜL
 HOZZA
 VILÁGRA
 RENDELT
 HALÁLÁT*

*„Aki e nyílhegyet magának megszerzi, fölmondja a reggeli-esteli imával, annak magva sohase szakadjon, lánya ne legyen se meddő, se céda, lábas jószági hízzanak kővérre! Földjének halmai-völgyei láttán gondoljon egyre csak szerelmes párjára, s arra, hogy tudhattak ezt-azt a vének.”

Különös szertartásra hívnak a sorok: antitézis és szintézis feszül benne egymásnak – a versben és a toldalékban. Gyónás lehet ez a fekete ima, amely leveheti a rontást a megrontott emberfiáról? Csakhogy az áldás csupán kísérszöveg... Van az a pillanat a líra magyarázatában, amikor fenn kell hagyni a hangsúlyt. Ez az!

Elégikus megnyugvás következik be, mikor az „énekes koldus” vezeti el a „madárlelkét” az *Eljön értem* áhítatában. S az „esztéta modernség” esztétikája, a minden látványnak és tárgyi elemnek a kifejezés szépségében való poétikus feloldódása teljesedik ki *Az asztalom pompa* panorámájában. Az ősz természeti analógiájában válik érzékletessé az Istennel történő találkozásra elkészült ember utolsó vágya:

*Perceit pergeti, elfogy november:
 harminc nap, s lejár mandátuma.
 Nyomul mögötte a vén dac-ember –
 jöjjön el királya, karácsonya!*

A depresszió és a kétség árnyaival szemben mondja:

*Ülök a toronyban
 hét halállal szemben,
 mögöttem hét jövő.
 Mondd, melyik az enyém?*

*Hagyd lelkem egy kócsag
 szájába lehelnem,
 ó, idő ódon ága,
 tarts meg, jó remény!*

(Tarts meg)

A *Végülben* mint Balassi-reinkarnáció szól: „Egyik fejem babám ölében, / másik egy török kopja hegyén.” Ilyen az, mikor nagyvonalú magával a költő, ha már mester szintre jutott az „azonosságiparban”! Miért ne lehetne egyszerre szerelmesként és hősként több helyen? Erősz és Thanatosz labdázik a koponyákkal – kezdetektől ezek a líra távlatai. S azonosító jegye ez a látóhatár e költészetnek is. És testamentuma – nincs szüksége többre – csupán egyszerűen szép:

*Helyére kerül végül minden,
végül – tán nem lesz tűzözön.
Végül egy öngyilkos függőcinke
megürült házába költözöm.*

A következő ciklus elnevezésével – *Halál ellen* – is kifejezi a kapcsolódást. A megírás ideje óta már meghalt barátokhoz szólnak a versek, vagy emlékeznek régebbi alkotókra, illetve köszöntenek sorstársakat. Költői szó hangzik el a kis házi panteon emlékezetes alakjaiért és a tiszteletbeli baráti kör tagjainak.

Gazdag ciklust szentel a vers általi megszólításoknak. Az eddig említettek mellett vers szól Nagy Gáspár (*Útravaló*) és Utassy József (*Az Úr kegyelmének*) emlékének. *Szent a föld* címmel reagál a maga poétikus módján a Nyirő József újratemetése körüli mizériára. A halálban való hazatérés megakadályozása – a klasszikus dráma: az antigonéi gond, a halott eltemetésének követelménye – fokozza a – Vári Fábián László költészetében markánsan végighúzó – tragikus láttatást, a halálban is száműzött egykori író szájába adva a szót:

*Nagyot böffen a csőcselék,
bendője potyával teli,
s bár magam vagyok a megrabolt,
most koponyám követeli.*

*Apostol voltam én egykoron,
ím az utolsó intelem:
ha árendát kérnek síromért,
te fizess meg nekik, Istenem!*

Egy Görömbei Andrásnak ajánlott, páros rímű, dallamos versben (*Jégangyal*) a jég hozza magával a rontást – forma és tartalom disszonanciáját létrehozva. Az önbiztatás („még van miért, hát véd magad”) itt a jövőbe vetett hit támasztéka. E motívumot használja a Fekete Gyulának tisztelgő látomásos vers is, a *Jég és korbács*. A jég dülása a vegetatív természetet érte, az igék viszont már human szenvedésről tudósítanak. Hiába az égi „áldás”, az Úr „jégkommandója” sem képes „táborbontásra” bírni a látót. A halott apa kiballag a vízió erejével misztikussá-meseivé alakított „régizémeszőre”, s aranyvesszőkből korbácsot fon fiának. Istennel kellene hát megívni. S az élet-, kozmosz- és boldogságszimbólum, a kert lehetne a tere e küzdelemnek. Virágfejekből gyermekfejek lesznek, s el kellene űzni az árnyakat, hogy „Anyjuk szörnyszívét / ha megnyitja az álom, / angyali fehéren / jöjjenek elő”. A vers jelentésköre – az ajánlás megnevezettjéhez híven, aki a népesedés ügyének egyik első apostola volt e honban – az abortusz szörnységére vetül rá. Ám a legfelsőbb elleni lázadás megszegyenítő, túlságosan is kétségbeesett és emberi. A záró sorokban – „De rám veti szemét, / ki földrészeket renget, / s a magnéziumfényben / elfog a sírás” – egyszerre foglaltatik benne a tehetetlenség lefegyverző érzése és az elementáris hatalommal szembeni megrendülés érzése.

Béninek, azaz S. Benedek Andrásnak, a régi barátjának ajánlotta *Ítélet után* című versét. Ez tulajdonképpen a közös sors lírai foglalatja. Kozmikus, keresztényi, mitikus és misztikus motívumok egymásba szövésével eleveníti fel a háború, a rabság, a kényszerű elfojtottság és hallgatás időszakát. Mégis megacélozva, a jövőre nyitottan foglalhatja rímbe a közös bizakodást:

*Delelt már nyakunkon a penge.
Szívünk azóta kőkemény.
De tengeranyánk méhébe rejtve
Lüktetni kezd a költemény.*

A dal formát és a halál témáját választja a *Nyolcsorosok* is. A népdal kifejezőkincséből és József Attila-i motívumokból merítve siratja el és avatja szellemiekben tápláló forrássá.

Keserűség elégiát ír a hatodik ikszbe lépő Jánosi Zoltán nyíregyházi professzornak (*Sóstói úti fák*). A címadásban tetten érhető Kosztolányi-allúzió egyfelől itt is afféle „hova repül az ifjúság?”-féle melankóliába hajlik. Ám az *Üllői úti fák* „szanzonszerűségét” szerencsére elkerüli, s erotikus utalások – már megint a népköltészet segít a képtalálásban: „ösgyepet szántani – lenne csak jó!” – vitalitással telítik a verset.

A *Mitosztöredék*ben egy természeti ornamentikával ékesített és az elválás fátumának beteljesedését lírai szépségbe oltó szerelmi történetet küld Antall Istvánnak. Kutlán András festőnek a *Sikoly és sóhaj* – mint Kárpátaljáról feltörő elemi életmegnyilvánulás – szól a kedvelt hármastagolásban. A népdal formai hagyományára hagyatkozó, ám a ma pokoli hatásait – „a jelek újabb romlást mutatnak” – verselő első egységet egy miniatűrbe foglalt léthelyzetjelentés követi: „csörtet már felém a sebzett vadkan”, s a népballadák sejtelmes, borzongató világát felelevenítve, egy a barátnak szóló kiszólással zárul a kompozíció. *Vers a halál* ellen, írja a hetvenéves Hajdu Lajosnak – bár az életmű, a sok szobor, no és a sok kupa bor mellett nem sok vigaszt talál a riasztó halállal szemben.

A Kilencek költőcsoportosulásához való érzelmileg és poétikailag is motivált ragaszkodása fejeződik ki a „hetvenkedő” Oláh Jánosnak szóló *Attól fogva* című köszöntőben. Az egyéni üdvösség áhítása mellett a hunok felmentő seregére várás a nemzeti mitológia reményelvét is megcsendíti. A magyarság közel- és félmúltjának tapasztalatát foglalja össze a sorstestvériséget hangsúlyozva Jókai Anna „nővéremnek” a *Jó, hogy az éjjel* című opusban. Egy félelemmel, veszteségekkel, erkölcsi romlással terhelt század felmérése történik meg, a félelem leküzdése, a történelmi igazságszolgáltatás, talpra állás reménye kimondásának optimista végkicsengésével.

Ha meg kellene nevezni egyetlen reprezentatív verset, amely azt a kitüntetett feladatot kapná, hogy a jövő antológiáiban képviselje Vári Fábrián László költészetét, nos, az a *Változatok a halotti beszédre* lenne. A „Zoltán fiamnak” ajánlással ellátott költemény valódi összegzés: benne foglaltatik egy családtörténet keretében a lírikus pátriájának sorsa, a történelem menete, amely beárnyékolta saját és felmenői életét, s kirajzolódik általa a személyes világlátás tragikumja. A címválasztás is jelzi, hogy az első magyar nyelvemlék ősiségéhez kapcsolódik műfajában, ezáltal húz évezredek, sőt, a bibliai allúzióval az idők kezdetétől induló szemléleti ívet. Jó érzékkel állítja párhuzamba a konkrét életvilágbelít a fogalmival: a fogyatkozó erdőséget a családfával. Azonos látványba foglalja az első áldozatul esett embert, a Föld katasztrófáját sejtető ózonlyukat és a mennyországot, azaz a mítoszt, a valóságot és az eszkatalogikust. A halállal szemközt állva, amolyan végső számvetésként íródik a vers. Az archaikus és a modern ismeret, a korszerű technika magától értetődően jelenik meg a versbeszédben, a tűzáldozat mellett helyet kapnak a gének és a computertomográf is. A família története a magyar történelembe ágyazottan ölt alakot. A szabadságharcos hagyomány, a kolera pusztítása, a hős fiú toposzzerű figurája, az országvesztés, az ellenség szerepe, a kivándorlás és idegenné válás – nemzeti múltunk egy-egy sorskielölő karója. Mintha Ady *A szétszóródás előtt* című versének illúziótlan továbbgondolása lenne a *Változatok a halotti beszédre*. „Minket korszakok tűz-dühe nem edzett / S fölolvastt a világ kohója / S elveszünk, mert elvesztettük magunkat” – jövendölte az „utolsó magyar” 1914 januárjában. A ma költője keserű összegzésben, szurreális, lázas látomásban rögzíti a történelem végét. A legsúlyosabb fenyegetés a magvaszakadás, a kihalás, amely az isteni terv megvalósulását keresztezi. E múltbeli háttér előtt szólal meg az alanyi vallomás. Belső harcról, megnyugvásról, megállapodásról, illetve olthatatlan életvágyról, fellángoló vitalitásról beszámolva. S a kitárulkozó ember azt adhatja csak, mi a valója: az egész énjét, minden szenvedélyét öntené a versbe. Ám a „meghurcolt tudat” kacatjai, az élet tapasztalatai és a megszenvedett tudás deformálják az alkatot, torzzá, groteszkké teszik az alkotó munkáját. A külső hatás egyértelműen negatív, mert a létezés is mostoha. S ami a papíron marad, a „vérszennyes piktogramok”, a „vers-abortátumok” csak áldozatok: maradványai, emlékfoszlányai egy lehetséges teljességnek. Lehetetlen hát az azonosság poétikus kifejezése, igaza van a szkeptikusoknak? Korántsem, hiszen a gondosan komponált vers, a megnevezés és láttatás művészi ereje mond ennek ellen. Maga a költészet győzi le a kétségbeesést és a felszámolódást. A kifejező szépsége, az avatott beszéd a halál ellenszere. Ha így lehet róla beszélni, akkor éppen a semmi fullánkját tépi ki, lényegét oltja ki a poéta – aki Vári Fábrián László.

Lágyabb énekek követik a megidézéseket, esetenként Szabó Lőrinc, máskor Babits Mihály lantját újrhangolva, de az önirónia ércesebb zengését sem nélkülözve. Érzékeny szerelmi vallomások,

merengések állnak a sorban, „hol hárfá, hol cselló” hangján felcsendülve – csupa finoman formált, szép vers.

Kócsag-dalok elnevezéssel Szabó Lőrinc motívumaira írt érzékeny és gyöngéd vallomást. „Hogy szólhatnék hozzád méltó módon?” – íródott le a soha el nem mondott kérdés a *Mire vagy jó* című versben. A szerelemre hangolt citerán zavartan tapogat az ujj: a szavak cserbenhagyják a bókolni készült. A *Csendesülj, pulzusomban* a hezitáló dalnok választja, lelkiismerete tanácsára, inkább az álom menedékét. Ebben a lírai darabban figyelemre méltó a szerelmi motivika gazdagsága. Szinte blaszfém, mégis éteri a „felhőkből néz felém / női szép krisztusom”, pajzán a „kincsesház kapuja”, s erotikus tartalmú az angyal és a kócsag is.

A *Pasztorál* címével nem teljes összhangban – hiszen hol itt az idill? – dévaj szerelmi látomást foglal magába, ám hangsúlyosan álombeli az erotikusan fülledt szituáció, hat kis cicivel, „ínséges” ölekkel. Ami valóságos: a szétdúlt lélek és a tehetetlenség bánata.

*Ne nézz rám, kis kudrihajú kurva,
delejedtől védve már szívem,
de lelkem, akár hátsód, szét van dulva,
lebukok mint nap, túl a vízen.*

Megkésett vallomása feleségéhez, amelyben hűtlensége vétkét gyónja meg, mindazonáltal a lemondás kényszerét – nincs semmi tragikus felhang! – keserű eleganciával párosítja:

*Mert mintha trónjához láncolt volna
valami barbár szerelem-isten,
aki csak okádta rám a rontást,
hogy azon helyben elveszítsen.
Magamhoz tértem, de a férfierőm...
Vétkeim felmérték... Ez lett az ára.
Hogy kereszténynek is hitvány lettem,
bocsásd meg, örök asszonyom, Klára.*

Hasonlóan jár el a költő a *Van-e még* című versben, ahol az alcímben jelzi, hogy ez alkalommal Babitscsal borongana. Csúcsra járátva a poétai eszköztár: elégikus a hangulatfestés, fegyelmezett, dallamos a verselés, elővezettetik az örök mintákat követő animitás, átlényegülés, őz bőrébe bújás, mégis kiérződik a kifejezésből a keserű irónia, amely mosolyt csal az olvasó arcára:

*Hiszen ha lehetne! Ha szűnne az az átok!
Kilenc hetes böjt sem lenne drága érte,
hogy a hasztalan levetkeztetett lányok
felkorbácsolt vére csillapodjék végre.*

*Válaszféle dereng a messzi szemhatáron,
száll felém, mint hazavágott buzogány,
s az éj falára már tűzzel tetoválom:
az ölelés képesség, de nem tudomány.*

A *szép test hangszer* is hirdeti egy nyolcsorosában:

*hol hárfá hol cselló
ezt pengetni király
amazt ölelni jó
ha időváltozás
sajdítja lőtt sebed
ha béna a vonód
inkább elő se vedd.*

Ne legyenek kétségeink: az intimitás efféle kitarulkozásához, a férfi önbecsüléséhez nélkülözhetetlen fegyver beroszdálódásának eme imponáló könnyedséggel történő megéneklése is eszköz. Ha valahogy beszélni lehet erről, akkor így – egyébként szánni valóan kacagtató is lehetne (mert gonoszak az emberek, persze). Ekképpen viszont? A sors egyik utolsó csapásának kitért inggel, csupasz mellkassal való fogadása!

A *Már megint a régi* című versben a másik nemhez kötöző ambivalens viszonyt elemzi. A női princípium a bűnbeesés okozója. A Paradicsom idilli rendje – „Az volt valami! Polgárnak lenni / Párádisumnak házoában.” – bomlik fel a kígyóval is kokettáló „női testek” miatt. A saját fizikumává egyszerűsített feminitás a nyers biológiai kényszerűséget szemlélteti. A személyes megszólítás, a társhoz forduló vallomás opponálja ezt: „Azt hiszem mégis: amióta szerelmed kenyereből ettem, / azóta tudom, mi vár a mélyben, / s milyen ott fent a fellegekben.” Az intimitást általános egzisztenciális élménnyé emeli.

Kifejező egyszerűségben, érzékletes tömörségben szinte fokozhatatlanul is képes szólni a dalnok:

*Harmadszor fordult már
miattam a kocsi
kedves édesanyám
lelkemet hozza ki
hitelesíttesse
violapecséttel
adja össze aztán
a tavaszi széllel.*

Az igazi meglepetés a záró szakasz: a *Versek a Lúdas Matyiból*. Az ördög bújt a poétába, aki e helyen csak a derű óráit számolja. Frivol humor, pajzán ötletek, borhoz és lányhoz szóló dicséretes szórakoztató formában – a lírai könnyedség és elegancia gyöngyszemei. Íme a remekbe metszett verskoszorú: *Bandába gyűl, Kata-strófák, Északi románc, Népdal, Lehoztak a vizek, Ha leszállván a nap, Udvarló ének (a magyarkanizsai Vándorkulacshoz), Nem kenyerem, A díj, Őszi panaszok, Ha majd a halál (Csokonai után – nagyon szabadon)*.

A rímhányás, rögtön rendhagyóan, kezdődhet például egy sörverssel:

*Ha megszállja gyomrom
a füstölt-főtt csülök,
nem csírázik a vers,
sört iszom, s hülyülök.*

*Gyengélkedni is rest
ilyenkor szellemem,
bandába gyűl a szó,
s megindul ellenem.*

(Bandába gyűl)

Természetesen van példa arra is, hogy a szerelmi örömmel ölelkezik a szesz megváltásígérete. „Most bódítson a bor! / Szememre szoknya hull” – olvashatjuk a *Ha leszállván a napban*. De arra a fékevesztett állapotra is találunk idéznivalót, amikor a lélek feje búbjáig elmerülne egy gödrös arcú kínálta mézes aszúba:

*Bárcsak ne lennék még
így megállapodva
rá tudnék én kapni
drága sok borodra.
Kezem ha remegne,
szalmaszálon szívnam.*

*Jaj, mit is beszélek?
Törjétek el pennám!*

(Lehoztak a vizek)

Óh, áldott kétértelműség! Be jól jön, ha sikamlós a téma!

Az ütemező, páros rímes *Kata-strófák* önfeledt, sikamlós játék – még a férfiúi képesség birtokában. Párverse az *Északi románc*. Szabó Irénke – „rossz nyelvek szerint Szlrénke”, kinek popójára pikkely nőtt – sikertelen elcsábításáról értesülhetünk belőle, s szánhatjuk a poétát páratlan balszerencséje okán. Zrinyivel való esetét firtatja a szirénnek végül. Vesd össze: *Adriai tengernek syrenaia!* A barokk esztétika sugalma szerint – a latin kifejezés jelképes, költőt jelent – Szabó Irénke érintetlen maradt alakjában rejtett jelentések várnak feltárára? Mily roppant távlatok bontakozhatnak ki az interpretáció homályos egén! Nos, most ennek nem járunk utána.

Kiöregedett, „avarérett” bájú utcalány panaszait „dolgozta fel” az érző szívű költő Petőfi-motívumokat „balladaként elkeseregve” az *Őszi panaszkban*. Explicit utalásain nincs az az irodalmi kékharisnya, ki el ne pirulna. „Szólna a szél frivol fuvolája”, zengi a dalnok, ha egy „édenutáni dögöltöt délutánon” némi somlói kerülne, s hajtaná őt újabb szerelembe (*Szólna a szél*).

Lássunk egy lehetséges méltó választ elgyengülésre, sírba hanyatlásra:

*S ha majd a halál mellém fekszik,
fog-e majd nekem kelleni?
Csak ne legyen túl hideg a lába,
s legyenek kedvemre mellei.*

(Ha majd a halál)

Befejezésként pedig következzen egy groteszk életkép a 21. századból, Magyarhonból:

*Súlyos bronzplakett.
Némi pénz, pia jár vele,
és másnap reggel sem fáj
az ünnepelt alfele.*

(A díj)

(Magyar Napló, 2015)

